ERNSTIGE OVERDENKINGEN

OVER

DEN GEWAANDEN VOORUITGANG DER ISRAELITEN

IN

NEDERLAND;

EN

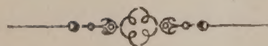
WAARSCHUWING AAN MIJNE GELOOFSGENOOTEN,

BIJ DE

HEDENDAAGSCHE GEBEURTENISSEN,

DOOR

J. DE PINTO.

'SGRAVENHAGE,
GEBROEDERS BELINFANTE.

1851.

Tot onderrigt strekke, dat hier zaken behandeld, maar geene personen, hoegenaamd, bedoeld worden.

DE SCHRIJVER.

Boekdrukkerij GEBROEDERS BELINFANTE,
's Gravenhage.

Israël zal op zich zelven blijven bestaan en onder de Volkeren niet gerekend worden.

Nogmaals vind ik mij gedrongen, nogmaals verpligt, dierbare geloofsbroeders, tot u mijne woorden te rigten: O! mogen zij toch niet als ijdele klanken beschouwd worden, maar, als de taal der rede, ingang bij u vinden, en, uit een welmeenend en bedrukt hart voortgevloeid, eer het nog te laat is, den noodigen indruk, bij u maken. Niet de overijling van éénen dag, niet de gedachte van een enkel oogenblik doen mij spreken, maar de vaste en grondige overtuiging van het gevaar, dat ons bedreigt, noodzaakt mij hiertoe. Het tegenwoordige standpunt der Joden, door velen gewenscht en als goed beschouwd, maar, door weinigen naar waarde gekend: de Joodsche Godsdienst, het dierbaarste onderpand, het eenige overblijfsel, dat ons nog van vroegere dagen is bijgebleven, van alle kanten bestormd en belaagd, ontbinden mij de lippen.

Ach, mijne broeders! wanneer ooit het Jodendom in gevaar stond, wanneer ooit onze heiligste regten aangerand wierden; wanneer ooit van ons standvastigheid en moed gevorderd wierd, dan gewis is dit in onze dagen. Ja, ik mag het niet ontveinzen, te midden van alle aangeheven kreten van vooruitgang, heb ik mij meermalen in gemoede afgevraagd, waarin toch die vooruitgang bestaat; maar helaas! nog nimmer een bevestigend of zelfs geruststellend antwoord kunnen ontwaren. Zijn wij, in Godsvrucht, Godgeleerdheid, maatschappelijke deugden,

goede zeden, of zelfs wel in rijkdom, vooruitgegaan? Gewis toch neen. Sedert eene reeks van eeuwen uit ons Vaderland verdreven, van onzen Heiligen tempel en tempeldienst verstoken, in alle oorden der wereld verspreid, is ons niets overgebleven, dan de Heilige Wet, door God aan Zijn Volk gegeven: en de betrachting immers van die Wet, moet ons al het verlorene vergoeden en zoo wij hopen en vertrouwen eens weder, in bezit geven. — Kan men zich nu vleijen in de beoefening der Heilige Wet vooruit te gaan, terwijl onze leerhuizen bijna niet meer bestaan, en onze gebedenhuizen, de Joodsche Synagogen, dagelijks bijna lediger gevonden worden. En wat de Godgeleerde Joden betreft, zonder van onze vroegere Rabijnen, onze Heilige Talmudisten, te durven gewagen, bij wier voetzolen, voorzeker de grootste Godgeleerden van onze dagen niet alleen, maar zelfs de grootste Rabijnen, *na* hunnen tijd, zich niet hebben durven vergelijken; ziet men toch oogenklaar, dat dezen van dag tot dag, in getal en geleerdheid, verminderen. — Ook de echt-vrome en ware Godvruchtige mannen zijn uit Israël geweken, de mannen van vertrouwen en standvastigheid niet meer. En zou men zich nu verbeelden, dat wij, in maatschappelijke deugden en goede zeden, voorwaarts gaan; wie toch zal zich vermeten, dit te durven beweren? Bij wie toch vindt men meer deugd en goede zeden, dan bij onze Talmudische Rabijnen: immers hij, die den Talmud beoefent niet alleen, maar die er zelfs maar oppervlakkig inziet, kan evenmin deszelfs waarde, als die van de Rabijnen van dien tijd betwijfelen. Waar vindt men meer stipte deugdbetrachting, bij wie betere zeden voorgeschreven en betracht, dan bij hun? Waar vindt men meer uitgebreide en algemeene kennis, dan bij onze Rabijnen? Waren zij niet *allen* groot, in Godgeleerdheid, regtskunde en regtsgeleerdheid, natuurkunde, sterrekunde, geneeskunde en wiskunst, en in alle andere wetenschappen; en verwierven zij niet steeds ten allen tijde, de hoogachting, zelfs van hunne vijanden? Wierd niet door alle volkeren, steeds

altijd de grootheid, deugd en geleerdheid der Joodsche Rabijnen erkend? In dit alles dus, mijne broeders, schieten wij veel te kort en mogten wij wel wenschen, voor een duizendste gedeelte, bij onze groote mannen van vroegere tijden in aanmerking te mogen komen. Wie dus onder de Israëliten van onzen tijd zal het wagen niet alleen, maar wie, als hij maar een grein verstand bezit, zal zich in het oog der wereld, zoo belagchelijk maken, om, ten aanhoore zijner tijdgenooten, te durven zeggen, dat *hij* de man is, op wien men meer vertrouwen mag stellen, dan op onze voorvaderen, wier naam, steeds, bij ons, geëerbiedigd wordt, wier nagedachtenis heilig is?

Maar nu, mijne broeders, zijt gij welligt hooger in rang en rijkdom, dat wij voor uwe aardsche goederen en aanzien, u zouden moeten eeren of aanhooren. Ook dit zal wel eene dwaasheid zijn te beweren. Want wie onzer kan zich, in aardsche magt of wereldsche grootheid, meer denken, dan de Joden, tijdens zij zich in hun Vaderland, het Heilig erfdeel, door God aan onze vaderen Abraham, Izak en Jakob gegeven, bevonden; en daar een rijk uitmaakten en koningen uit hun midden hadden, en aan alle volken der aarde eerbied en vrees inboezemden. Ook hierbij dus zullen wij wel, zonder twijfel veel te kort schieten.

Maar welligt nu zal men ons toch voorhouden, dat de Israëliten onzer dagen vooruitgaan in aanzien bij andere volken, door ambten en eereposten, die sommige hunner bekleeden, in het land hunner vreemdelingschap. Maar ook dit denkbeeld is ijdel, en van alle kracht ontbloot. Want vinden wij niet reeds, van de vroegste tijden af, dat velen der grooten onder Israël, ik bedoel de grootste Rabijnen van hunnen tijd, in hooge achting bij de Regering stonden. Getuige de groote Abarbanel, en de onvergelijkelijke Maimonides, in wien alle geleerdheid opgesloten was; en meer andere godvruchtige mannen onder Israël. Ja zelfs hoevelen onder de Rabijnen,

tijdens den Talmud, vinden wij niet, die in aanraking met de Hooge Regering stonden en zelfs, bij de Romeinsche Keizers, in groot aanzien waren. Maar deze groote mannen, wier aandenken, steeds, bij ons in eere staat, en wier namen ons heilig zijn, dachten over dusdanige grootheid en eer geheel anders dan zulks in onzen tijd het geval is. Door hunne groote geleerdheid en uitstekende godsvrucht alom geacht, drong hun roem, huns ondanks, tot andere volken over, en zij moesten zich soms eer laten welgevallen, waarvan zij zeker gaarne verschoond zouden zijn gebleven. Eenmaal echter hiertoe geroepen zijnde, maakten zij van hunne betrekking gebruik ten nutte van hunne Joodsche broeders en de Joodsche godsdienst. Maar thans wil ieder, voor zich, maar eer behalen, en bekreunt zich overigens weinig over Israël en over Israël's Heilige Wet. Wat kan het ons alzoo baten, of sommigen onder ons in aanraking met de Regering van het land, waarin wij zijn, staan, wanneer zij hunne voorspraak, in plaats van die, in het belang hunner geloofsgenooten, in het belang der godsdienst te doen gelden, veeleer misbruiken, om het *ware* nut en welzijn van de Joden, hier te lande, tegen te werken, en de godsdienst hunner vaderen, die zij zelve miskennen, op alle mogelijke wijzen te kort doen en tegen werken.

Ja, wat is het heil van Israël, wanneer sommige personen uit deszelfs midden in Regtbanken, Provinciale Hoven of Staten, of zelfs bij de Staten-Generaal zitting hebben, en daardoor alleen voor zich zelven eer inoogsten; terwijl zij, ofschoon den naam van Jood dragende, de Joodsche godsdienst *niet* kennende, verre van hare voorschriften te eerbiedigen, dezelve openlijk en overal overtreden. Alléén hij, die de Joodsche godsdienst kent en eerbiedigt, kan zijne geloofsbroeders tot *waarachtig* nut strekken; maar nimmer hij, die aan de godsdienst onzer vaderen geheel vreemd is. Hij moge het, naar *zijne* gedachte nog zoo goed meenen, maar *zijne* gedachte faalt: het ware doel ontbeert hij, en zal hij nimmer bereiken, zoolang hij niet, in alle

zijne handelingen toont Jood te wezen, dat is, zoolang hij de godsdienst zijner geloofsbroeders niet ten volle omhelst.

Alle vereenigingen dus ook, die men, in onze dagen, zoo menigvuldig ziet aangroeijen, missen het ware doel, zoolang daarin niet godsdienstzin de eerste plaats bekleedt, en hare leer aangekweekt en geëerbiedigd wordt. Want wie zal niet, met volle bewustheid, overtuigd zijn van de waarheid der woorden van onzen Joodschen Koning, in zijne lofzangen, den Eeuwigen God gewijd: «Het begin «(of het voornaamste) van alle wijsheid, is de vrees voor «God.» Ja, mijne broeders, godsvrucht moet ons doel, ons streven, onze *eenige* leus wezen: en dan zullen wij, in alle onze ondernemingen slagen. En zonder dit is alles ijdel; zonder dit zal *niets* tot stand komen.

Willen wij onze kinderen tot brave menschen, tot nuttige leden der maatschappij opleiden, dan moet Godsvrucht de eerste kiem bij hun wezen, en van de prilste jeugd in hunne harten geprent worden. Om echter, in den volsten zin, godvruchtig te wezen, behoort men de Heilige Wet te beoefenen: *die* beoefening nu moet, boven alle anderen, bij den Israëliet aangekweekt worden. Van de eerste jaren der kindschheid moeten wij onze kinderen in de leere Gods onderrigten en de Synagogen laten bezoeken; alsdan zullen zij eenmaal Godvreezende Joden en brave menschen worden. Want waar Godsvrucht de grondvest is, zullen alle maatschappelijke deugden als van zelve volgen, en onophoudelijk bestaan blijven, tegen alle mogelijke aanvallen en tegen alle aardsche verleiding.

Gij allen derhalve, die voor uwe Israëlitische geloofsbroeders nuttig wilt zijn, en voor het bestaan der maatschappij wilt zorgen, begint, bovenal, met *ware godsdienst* te verspreiden, en leidt alzoo de Israëlitische jeugd tot vrome Joden op. Dan zult gij het vertrouwen van uwe broeders waardig worden en erlangen, en in het oog der volken, in wier midden wij wonen, niet minder achting verwerven. Maar, helaas! Verre van dien weg te betreden,

raken wij hoe langer hoe meer van denzelven af. Zoolang Israël met zich zelven in strijd is, en wij van binnen, door onze eigene geloofsgenooten, bestormd en aangevallen worden, zoolang wij, binnen onze muren, in onze godsdienstige scholen en leerhuizen, ja in onze Heilige Synagogen zelve, ons voor onze broeders hinderen moeten; zoolang bij den Israëliet de dwalende niet meer op het regte voetspoor gebragt wordt; maar men integendeel hem, die den goeden weg wil betreden, van denzelven maar al te dikwerf tracht af te brengen, mag men regt de vorige tijden van eendragt en verdraagzaamheid terug denken en op den dag van heden met den Romeinschen redenaar uitroepen: «O tempora, «o mores!» (O tijden, o zeden!)

En nu vraag ik het u zelve af, die den schijn zoudt willen aannemen om ons te doen denken, dat *wij* Israëliten voorwaarts gaan: waarin bestaat die vooruitgang? Gij ziet toch allen zelve wel, dat dusdanige verbeelding niets meer dan eene hersenschim is. Israël is na deszelfs verbanning nooit vooruit gegaan: de Joden, buiten hun vaderland, steeds meer en meer achteruit. En zeker, in onze dagen, op het angstige tijdstip, dat ons te gemoet streeft, mag ieder Jood, in het bijzonder, en met hem iedere godsdienstige Joodsche gemeente ach! en wee! uitroepen, en den God van Israël, den God onzer vaderen, om hulp en bijstand smeeken: terwijl op ons zelve de duurzame pligt rust, om alles in het werk te stellen, tot behoud van het Jodendom en deszelfs heilige godsdienst, waarvoor onze voorouders goed en bloed veil hadden, en tot welker behoud wij alle standvastigheid moeten betoonen en geene pogingen hoegenaamd onbeproefd mogen laten. Ach! mijne broeders, bedenkt het wel en neemt het u ter harte: «Het is een angstvolle tijd voor Jakob.» Moge de goede God, die Israël ten allen tijde beschermd heeft, ook thans ons Zijne hulp toezenden. O, Israël! blijf toch getrouw aan den God uwer Vaderen: «en Hij zal u hulp uit de «plaats der Heiligheid toezenden en bijstand uit Sion.»

Betracht slechts, Israël, de woorden van uwen God en Hij zal ons gewis bevrijden van de gevaren, die ons omringen. Maar ik herhaal het, *wij* moeten aanvangen: op ons rust de verpligting al het mogelijke, al hetgeen in ons bestaat aan te wenden, om het veld te behouden, tegen de menigvuldige aanvallen onzer dagen. Wij moeten de pijlen des ongeloofs, die op ons gemunt worden, van ons afwenden, en de God van Israël zal dezelve in den afgrond doen zinken.

En nu, waarde Geloofsgenooten! na deze inleiding, als algemeene schets van onzen tegenwoordigen toestand, ben ik verpligt nog eens, in het bijzonder, uwe aandacht te vestigen op hetgeen ons heden te doen staat. Ofschoon met innerlijk leedwezen, bespeur ik thans, mij ruim een jaar geleden niet vergist te hebben, toen ik openlijk zeide, niets goeds te verwachten van de toen op handen zijnde Vergadering ter Reörganisatie van het Israëlitisch Kerkgenootschap in Nederland. Over de zamenstelling en het doel derzelve en door wie zij uitgelokt was, heb ik reeds meermalen gesproken, en zal dus daarover nu niet meer uitweiden. Thans heeft zij voorloopig hare werkzaamheden volbragt, en het door haar ontworpen Reglement, aan de Kerkeraden der verschillende Israëlitische Gemeenten, toegezonden, om van dezen hunne bedenkingen of aanmerkingen, hunne aanneming en toetreding, of wel hunne verwerping te vernemen.

En nu, mijne broeders, leden van alle *Joodsche* Kerkeraden hier te lande, is het *groote* werk dezer Vergadering in uwe handen gesteld. Van u hangt de redding en het oogenblikkelijk welzijn van het Jodendom af, wanneer gij door het *niet* aannemen der u voorgelegde Reglementen, de plannen der vrijdenkende partij stuit; maar wanneer gij daarentegen zult toetreden, en u, door schijn van regtmatigheid, laten verblinden, dan zult gij u zelven aan kluisters leggen en den val van het Jodendom berokkenen. Bedenkt dus wel met ernst wat u te doen staat.

Zegen of vloek zal op uwe handelingen rusten: zegen, wanneer gij zonder vrees de stem van uw geweten gehoor geeft en de roekelooze plannen, tegen onze Godsdienst gesmeed, verijdelt; maar ....., wanneer gij zoudt medewerken tot de uitvoering van datgeen, dat alleen strekken kan, om de Joodsche Godsdienst te gronde te werken.

Overdenkt en betracht het dus wel, mijne broeders, zorgt en waakt, dat zelfvoldoening eens uw deel worde, ten deze, maar geen voortdurend berouw u ten allen tijde aan het hart knage. Want zonder in alle de onderdeelen of bijzonderheden van het Reglement, door deze Vergadering vervaardigd, te willen treden, zal ik u maar op de voornaamste punten opmerkzaam maken. Wanneer hetzelve aangenomen is, vervallen alle Kerkbesturen en Kerkeraden, dewelke alsdan door algemeene stemmen moeten verkozen worden. Gij allen dus, Kerkbestuurders en Kerkeraadsleden, zoudt beginnen met uw eigen doodvonnis te vellen, en uwe magt, in de Gemeente, uit handen te geven. En wie staat ons dan borg voor den goeden uitval dezer nieuwe verkiezingen? Zal niet de partij, die dit alles uitgelokt heeft, even als vroeger, wederom alle pogingen aanwenden, om haar gezag in de Joodsche Gemeenten zelve te doen gelden? En waarom dan nu, bedenkt het wel, de Besturen die nog in goede handen zijn, uit dezelve te rukken. Welligt vijftig jaren geleden zou voor dit alles geene vrees bestaan hebben: want toen zoude de Amsterdamsche Kerkeraad zeer zeker van den beginne af niet medegewerkt hebben [1]). Maar nu men eenmaal uit Amsterdam (en daarna volgden de andere kleinere Gemeenten) niet alleen afgevaardigden, in deze

---

1) Hierbij wordt niet begrepen de Portugeesch-Israëlitische Gemeente, die van den aanvang af geweigerd heeft deel te nemen aan de Vergadering, en alzoo den roem mag dragen van hare Nationaliteit, ten spijte van alle andere Israëlitische Gemeenten in Nederland, behouden te hebben, en zich niet zoo gemakkelijk van iedereen wetten te laten voorschrijven.

Vergadering, gezonden, maar zelfs verkiezingen gedaan heeft, geheel strijdig met het vertrouwen, dat alle Joden hier te lande steeds in hunne Amsterdamsche Geloofsgenooten stelden, mogen en kunnen wij geen onbepaald vertrouwen meer in hun stellen. En wanneer éénmaal de Amsterdamsche Kerkeraad den onverantwoordelijken stap zou doen, om tot het ontworpen werk toe te treden en alzoo hare eigenwaarde met voeten te treden en de nagedachtenis harer voorgangers met verkeerde daden bevlekken: wie zal ons dan verder voor de leden van haar kerkbestuur instaan. Dan zullen ook daar de vrome parnassijns onzer dagen, de weinige steunpilaren van de eertijds geroemde Joodsche gemeente, de trouwe bezoekers der Synagogen en leerhuizen; dan zal, hetgeen op u, duizenden mijner geloofsbroeders, rust, om met kracht en magt te beletten, in uwe bedehuizen in uwe Heilige Synagoge een Lehren en Rubens welligt door de ergste vrijdenkers vervangen kunnen worden, en de grootste Joodsche gemeente in Nederland tot afval gedwongen worden. En de belangen der godsdienst, die daar bovenal steeds behartigd werden, zouden alzoo aan flaauwheid en vrijzinnigheid prijs gegeven worden.

En nu, wat het hoofdbestuur van alle Joodsche gemeenten betreft, tot op heden, in handen der Hoofd-commissie tot de zaken der Israëliten; ofschoon ik niet kan verklaren, altoos de handelingen van deze goedgekeurd te hebben, zoude ik thans nog met vrees haren val te gemoet zien, en het hoofdbestuur dat men zich nu voorstelt, over de Israëlitische gemeenten hier te lande daar te stellen, voor hoogst nadeelig in alle opzigten houden. De Hoofd-commissie, thans uit negen leden bestaande, waaronder, wel is waar, van de meest vrijdenkende, maar toch ook van de gematigde partij gevonden worden, moet nu vervangen worden door een bestuur van 23 leden, door de Kerkeraden der verschillende gemeenten te verkiezen. En daarin zullen toch waarschijnlijk een overgroot getal der hevigste vrij-

denkers eene plaats bekleeden. Het gezag ook, dat dit bestuur krijgen moet, is veel grooter en onbepaalder, dan de Hoofd-commissie, regtens, ooit gehad heeft. Aan hetzelve immers wordt opgedragen het oppergezag over alle kerkbesturen niet alleen, maar ook over de Rabijnen, het Rabinaal collegie, door hetzelve bijeen te roepen naar welgevallen, en om deze te doen goedkeuren, wat men nog aarzelt, op eigen gezag, te doen. In dit collegie zal men dus onvermijdelijk altoos meer vreemde Doctoren dan wel Nederlandsche Rabijnen vinden, wanneer de laatsten, zoo als van hun te vertrouwen is, niet geneigd zullen wezen, om hetgeen verkeerd is, toe te geven. Ook het bestuur over het godsdienstig Israëlitisch Seminarium te Amsterdam, en de aanstelling van curatoren en leeraren bij hetzelve, wordt aan het Hoofd-bestuur opgedragen. Ook daar kunnen de heeren Rubens en Lehren, die jaren lang tijd en vermogen hebben opgeofferd, om de belangen der godsdienst te behartigen, voor onbevoegde personen, voor ongodsdienstigen, plaats maken; terwijl de Rabinale Assessor der Israëlitische gemeente te Amsterdam, die daar onderwijs in de Joodsche godgeleerdheid geeft, alsdan ook onvermijdelijk zal moeten wijken voor eenen Duitschen doctor, wiens vrijzinnige denk- en leerwijze, de jongelingen, aan zijne zorg toevertrouwd, slechts tot verderf zal kunnen strekken. En behalve dit alles bestaat er nog een groot bezwaar tegen de daarstelling van een Hoofd-bestuur, zoo als men die voorstelt: en wel namelijk, dat men alle geldelijke uitgaven en onkosten, door hetzelve gemaakt, voor zoo verre men die niet uit 's lands kasse zal betaald krijgen, aan de verschillende gemeenten, wil laten betalen. En even als het gezag van dit Bestuur vrij onbepaald en onbeperkt is, even zoo zullen deszelfs uitgaven zonder grens of bepaling wezen. De Hoofd-commissie nu moge wel dikwijls gedaan hebben wat haar goeddacht, zonder de algemeene goedkeuring harer geloofsgenooten te erlangen, maar zij heeft ons ten minste nimmer geld gekost. Het kan dus ook niet anders dan strijdig, met de geldelijke

belangen der versshillende gemeenten, geoordeeld worden, zich zulke dure gezagvoerders en *meesters* aan te schaffen. En wanneer men toch nagaat, dat de afgeloopen werkzaamheden der Vergadering, door haar, op *zes duizend gulden* onkosten zijn berekend geworden, waarvan men de helft, en dus eene niet onaanzienlijke som van ƒ 3000, thans, van onze gemeenten, vordert, dan mag men toch, met gegronde rede, vrees voeden dat, wanneer, eenmaal dusdanig Hoofd-bestuur, met al deszelfs uitgestrekte magt en onderhoorige ambtenaren, tot stand zou gekomen zijn, hetzelve niet zoo gering te onderhouden zal wezen.

En waarom dan nu zal men zoo dwaas wezen, om zich *bij* de *negen* leden der thans bestaande Hoofd-commissie nog 14 anderen te koopen, om over onze gemeenten en over het Jodendom, voor eene groote jaarlijksche rente, baas te spelen? Waarom zullen wij ons, voor ons eigen geld, ketens koopen; waarom de Joodsche gemeenten zelve geld geven, om zich overheerschers aan te schaffen? Als die Heeren eer willen genieten en een overmatig gezag willen voeren, laten zij dan ten minste zelve die eer bekostigen, maar zich niet op lasten der gemeenten werpen, en dusdoende, als het ware, bij hunne verkiezing, eene gedwongene heffing voor hunne onderdanige gemeenten uitschrijven. En al ware het zelfs dat door de aanneming van *al* het ontworpene en de aansluiting aan de voorschriften dezer Vergadering, de gemeenten, wat het geld betreft, op eenige wijze zouden te winnen gaan, of, hetgeen evenmin bewezen is, door hare afkeuring eenig geldelijk verlies zoude moeten lijden, dan nog, hoe groot het geldelijk belang ook mag geschat worden, mag *dit* nimmer als het voornaamste beschouwd worden. Immers, de zedelijke belangen der Joodsche gemeenten, die der godsdienst, gaan boven alle andere belangen. Voor geld mag de godsdienst niet opgeofferd worden.

Laat u dan, bid ik u, mijne geloofsgenooten, door geene fraaije woorden om den tuin leiden, of door dubbelzinnige

redeneringen in het net vangen, en ziet wel in, gij allen, die heden nog aan het hoofd eener Joodsche gemeente staat, het gevaar, dat zoowel het zedelijk als het geldelijk belang der gemeenten loopt, door de aanneming van diergelijke onbezonnen plannen. Bedenkt toch, gij allle kerkeraadsleden, en vooral gij, mijne Amsterdamsche geloofsbroeders, wat, in de aanneming van de u toegezonden reglementen, opgesloten ligt. Bedenkt hoe gij daardoor uwe bemoeijingen van jaren herwaards ten eenemale, zelve doelloos maakt. Bedenkt, dat daardoor uwe Gemeente op onbepaalde kosten gebragt wordt, en bedenkt, eindelijk en boven alles, hoe door dit alles de Godsdienst verzwakt wordt. Ja, wanneer eenmaal binnen Amstel's muren vrijdenkers, ongeloovigen aan het hoofd der Israëlitische Gemeente zullen geraken; wanneer eenmaal Godsdienstige Parnassijns door vrijzinnige Kerkbesturen vervangen zullen wezen, dan zal ook daar welligt een onwaardige tot Leeraar gekozen, en het Amsterdamsche Rabinaat, altoos, tot met den dood van den eerwaarden en hooggeleerden Berenstein, door vrome Rabijnen en eerbiedwaardige mannen vervuld, in het vervolg door eenen Duitschen Doctor bekleed worden. Dan zal ook, de goede God verhoede het, het Seminarium, thans de kweekschool der Joodsche Godgeleerdheid, weldra in eene school van *liberalisme* en ongeloof ontaarden.

Het is toch bekend, dat door de Vergadering bepaald is, dat de studenten van het Seminarium te Amsterdam, de lessen in het Stads-Athenaeum moeten bijwonen, en de hoofdleeraar in de Theologie moet wezen, ten minste candidaat in de letteren; en men zich daarbij nog het regt voorbehoudt, om aan eenen vreemden Doctor in de letteren de voorkeur te geven. Ook voor Opper-Rabijn begeert men een' candidaat in de letteren. En, ofschoon het, wel is waar, voor eenen Rabijn niet schadelijk mag genoemd worden, maatschappelijke bekwaamheden te bezitten, zoo kan ik toch dergelijke uitdrukkelijke bepaling

niet anders dan nadeelig voor de Joodsche Godsdienst beschouwen. Want bij gebrek aan Nederlandsche letterkundigen, die daarbij als Godsdienstige Joden bekend staan, zal men zich *gaarne* of *ongaarne* gedrongen vinden, om die, uit vreemde landen, te doen overkomen, en dan ook *wetend* of *onwetend* vrijdenkers en Godslasteraars tot predikers nemen.

En wie nu, mijne broeders, die dit alles met bedaarde ernst en naar waarheid inziet, zal eene dusdanige toekomst niet met wrevel en weemoed te gemoet zien? Wie niet bevreesd zijn, zijne stem tot diergelijke verderfelijke plannen te geven, of de hand te leenen tot den ondergang van alle Joodsche Gemeenten, tot den afval onzer Heilige Wet en de verbastering en ondermijning van de Godsdienst onzer Vaderen? — Laat dus de stem der geregtigheid, bij u, doordringen, en uw geweten vrij en onbevlekt blijven; laat u niet door aanzien van personen of eenig eigenbelang bedwingen; laat u niet door verkeerde redeneringen of valsche vrienden van den regten weg afbrengen, en laat, eindelijk, niet bij u gelden de stem der meerderheid, wanneer zij eene stem van onregt is. Zegt niet: men kan tegen den stroom der meerderheid niet in, en men moet met dezen medestroomen; maar denkt, dat, wanneer wij eenmaal ten eeuwige dage voor het groote Hemelsche Geregt zullen moeten treden, dusdanige magtspreuk niet geldig is, en wij dan daar voor de zonden der meerderheid zouden moeten boeten. Wel zegt onze Heilige Schrift, dat men naar de meerderheid moet beslissen, maar dit wil toch nimmer zeggen, dat, wanneer eene menigte menschen zondigen, en in alle opzigten tegen de voorschriften onzer Heilige Wet handelen, en die met moedwil openlijk overtreden, wij gehouden zijn hen te volgen; en dus omdat de meeste menschen zondigen, wij geregtigd zijn met hen mede zonde te bedrijven. Dusdanig ongerijmd denkbeeld zal toch wel niemand opvatten kunnen, of veel minder voor regtzinnig willen doen doorgaan.

En hiermede, waarde geloofsgenooten, vermeen ik het noodige gezegd te hebben, om u, tot inlichting en waarschuwing te strekken, opdat gij u, niet door verkeerde inblazingen zult laten innemen. Hiermede, geloof ik, ten deze, *mijnen* pligt volbragt te hebben. En nu, Zonen Jakob's, hoort, bid ik u, naar mijne zwakke stem: en ter eere den God onzer vaderen Abraham, Izak en Jakob, ter eere onzer Heilige Wet, ter eere onzer Rabijnen, wier nagedachtenis wij met zegen uitspreken, verwerpt, zonder aarzeling, zonder vrees, al de ontworpen plannen der Vergadering, wier werkzaamheden, daardoor, zonder gevolg zullen blijven; terwijl dan ook alle plannen, door eene vrijzinnige partij, die ons, sedert lang, op alle wijzen zoekt aan te randen, geraamd, ten eenemale, in het niet, zullen zinken.

En wanneer wij dus handelen, dan zal Israël's God onze gebeden, ten goede, aanhooren: en ons, waarop wij dagelijks hoopen, den Messias toezenden, die ons, uit alle oorden der wereld, verlossen en naar het Heilig Erfdeel onzer Vaderen brengen zal. Dan zal weder te Jerusalem de Heilige Tempel herbouwd worden en Jakob's kroost, even als in vorige dagen, zijnen God, met reine harte, kunnen dienen en welgevallig wezen: Amen.

's Gravenhage, $\frac{\text{7 Kislec}}{\text{1 December}}$ 5612.